

aquest vocalisme *-al-* pot explicar-se per influència del nom d'altres cordes nàutiques: la de l'*escandalosa* i la d'*escandallar*.

Candeleta [1595]; locució «esperar com *candeletes*»² 'esperar amb ànsia': podria ser que volgués fer referència a la costum catalana de repartir candelletes beneïdes a la mainada en lo dia de la Candelera; aquell que hi ha anat quan era criatura trobarà molt expressiva la frase: «tal és lo frenesí ab què esperen les candelletes los nois al peu de l'altar major», nota de Pere Coromines, c. 1890-95 (quan tenia poc més de 20 anys).

Candeler 'el qui fa candelletes' (doc. de 1405; «candelarius» llista de menestrals, 1575, OPou, *ThPu.*, 162), 'canelobre' (JRoig, *Spill*, v. 2467); *candelera* [1343]; «ferro per collocar la teia», Benasc (1965); com a nom de planta, nom de la blenera, etc. (DFA., *AlcM*) i val. *canelera* (Cavanilles II, 333).

Com a nom de la celebració mariana del 2 de febrer es partí en últim terme de *FESTUM CANDELARUM* 'festa de les candelletes', qüestió on es compta amb la monografia bàsica de Clemente Merlo (*I nomi romanzi della Candelara*, Perusa, 1915), en lloc de la qual combinació el llatí vulgar tardà introduí una forma de genitiu *CANDELORUM* (terminació que trigà més a quedar ben obsoleta en llatí vulgar, essent la dels masculins i dels neutres), d'on el fr. *chandelier*, it. dial. *candelora*, navarr. *Santa Maria Candelor* (Fueiro de Navarra, S. XIV, 124b); alguns parlars romànics hi introduïren *-a* (sigui com a eco del precedent *FESTA*, sigui perquè la *festa Candelero* (o *-oro*), abreujat en *la Candelero* (*-oro*) duia article femení; d'altres «normalitzaren» la terminació *-ARO* en *-ARIO* (o, combinant-ho tot, *-ARIA*): d'on *M. de Déu (de) Candeler*, que *AlcM* registra a Andorra, Alt Berguedà i Ripollès; *Sta. Maria Caneler*, 1390 (*AlcM*), però cat. comú i ast. *Candelera*, que ja figura, amb fonètica mossàrab, i amb grafia àr. *qandil<a>ira* en el calendari mossàrab de Córdoba de c. 970 (ed. Pellat, pp. 40, 41.1); l'italià normal té *Candelara*, i d'una forma així deu ser normalització la forma *Nostra Senyora de Candelada*, que s'ha usat a la Vall d'Aneu (Esterri, *AlcM*; la Illegixo, 1958, en uns comptes d'Estais, en l'a. 1803 i allí mateix ja c. l'a. 1800); amb la forma radical valenciana: *Canelera*, MGadea (*T. del Xè III*, 19); «Quan la Canalera plora, l'iver és fora; i si es riu, ya ve l'estiu», Salvà (*Callosa II*, 115), cf. cat. or. «-- si riu el fred és viu»; *candelorada*; *candeleria*. *Candeli*. *Candelic*. *Encandelar*; *-lada*, *-ler*, *-lera*.

Canelobre [fi S. XIII]: «aqueu nom és que Sent Pol portava davant a les gens e als reys, axí com lum pozat sobre *canalobre*» (*VidesR*, 32v) (i ja en tres docs. de 1373-1443; *candelobre* en altres tres textos d'aquests segles, *AlcM*); tenim encara «un gran *canelobre* d'argent» en la *Questa* de Reixac (trad. *chandelobre*), 44.12; «les set planetes, / ab set cometes, / la illumenen, / set lums li tenen, / set *canelobres*, / set cares obres», v. 10635, ms. *canalobres*; «*canalobre*: candelabrum; *canalobre de oli*: lucerna; candelà se seu: candela sebacea --», OPou, *ThPu.*, 226, 167;

manllevat per l'aragonès «un *canalobre* de fierro; una catifa --» a. 1463 (*BRAE VI*, 741); *canalobre* en el tortosí Cristòfol Despuig, a. 1557; i en forma més llatinitzant: «faràs set candelletes enceses, e posar-les has en los *candelobres*», St. Vicent F. (*Quar.*, 97.26); «Jesucrist, portant axí la senta creu -- a manera de candela cremant; la qual dejús l'almut no devia ésser amagada, mas axí con a *candalobre* portada», B. Oliver (*Excitatori*, *NCL.*, 153); i ja en doc. de Corbins de 1299: «dos *candelobres* de limoye et 5 *candelobres* de fer» (*BABL VI*, 70).

Figuradament s'aplica com a nom de les estalactites: *kanalòbres* anoto en bastants pobles valencians (Benafigs, Pedreguer, Xaló, Bocairent); o *Cova del(s) Canalobre(s)*, allà on n'hi ha (Orba, Altea, Busot, Xixona, 1963); Pena-roja *canalobre* 'estalactita de glaç que es forma en cascades glaçades' (*BDC IX*, 70); manllevat ja c. al S. XV pel sard campid. *candelobru*.

Sens dubte ll. vg. *CANDELÜBRUM en lloc del clàssic CANDELABRUM (cf. COLÜBRA > kolòbra > cast. *cul(u)ébra*, cat. dial. *colòbre*), que correspon a l'evolució de la *À* interna, degradada pel llatí antic, en síl·laba oberta (com en *occūpare* o *aucupare*, de *CĀPERE*, clàssics, o en els vulgars *COLUPUS* i *PERCOLOPARE* en lloc de *COLAPHUS*), variant que jo comparava amb el vulgar DOLOBRUM per DOLABRUM i formes vulgars anàlogues, que vaig estudiar en *TopHesp.* I, 373; *canelobrer*, *-brera*.

¹ La donava com a «valenciana» en general JGiner i March, «El Camí», 14-iv-34, i l'usava en la mateixa revista Daniel Tossal, 9-xii-33: «els que tant abunden ací, que encenen una *canela* a Déu, i una atra al diable». — ² *AlcM* escriu *e. amb candelletes*. Jo ho he sentit tant d'una manera com de l'altre, si bé en aquesta més aviat pronunciat *en kandelétas* que no *em k.*: potser doncs es tractaria de «en ca-»: en = 'a manera de, tant com'. Cf. *esperar en donatiu*; o bé l'arcaic *obrar en foll* 'obrar com un boig'. «Esper *ab candelletes* lo nou Fra Anselm», carta de MAguiló, a. 1870 (*BABL XII*, 363); «esperà 'l diamenje *ab candelletes*», Noller; «s'esperava *ab candelletes* lo jorn que --», «esperàvem *ab candelletes* lo dijous --» en quadros de costums de C. Vidal i Genís Aguilar publicats en els Jocs FI. de 1866 (94) i 1876 (203); el que no crec haver sentit és «com *ab candelletes*» (*DBal.*).

Candent, *candi* (*-dia*) adj., V. *càndid*

CANDI, SUCRE —, de l'àr. vg. *qāndī*. (àr. *qandī*, *-dīya*) id., pròpiament adjectiu derivat de *qand* id. □ I.^a doc.: Ss. xv-xvi.

AlcM cita *sucre candi* ja en el *Collectori cirurgical* de Cauliac i *sucre candit* en el *Somni de Joan Joan* (val. c. 1500); «sucre *candi*: saccharum glaciale aut concretum, *alsenic* --», OPou (*ThPu.*, a. 1575, p. 196). Res a veure amb el ll. *candidus* 'blanc', i sembla que tampoc no hi ha relació amb *Candia*, el nom medieval, i grec popular, de la illa de Creta: es creu que el mot àrab provinguí del sànscri. *khaṇḍa* 'bocí',